

gawè a l'Alt Coserans (Castet, *Proverbes de la Vallée de Biròs*, p. 42), *gawyén* a Cautarés, *gawyéng* a Luz, i la forma *gaudién*, transparent etimològicament, a l'alta vall de Banheres de Bigorra (*Le Gc.* 1 § 339, p. 69; *id.* 2 § 419, p. 108); s'hi pot afegir alguna dada relativa sobretot a les formes en *gab-* treta de Krüger, *Hochpyr.* A, II, 206.

La forma bigordana semblaria provar que el mot ve d'un llatí *GAUDIENTEM, ja indicat per Schmitt i mig acceptat per Rohlf's, si bé aquest fa observar que no explica les formes del tipus *gabign*, *gaviño* (ell cita ribag. *gaviño* «seuil de la porte»). No es tractaria, al meu entendre, com diu Schmitt, perquè és un «banc où l'on jouit du repos», car això és el que es fa amb tots els bancs del món, però ja fóra més raonable suposar que alludís a la temperatura gelida de les cabanes d'alta muntanya, i al pastor que assegut damunt el gausín hi frueix de l'escalforeta de la llar. I la forma *gaudién* que ens donen, com a pròpia de Campà(n), Rohlf's, i de Luz, Schmitt, sembla una prova flagrant d'aquesta etimologia; però tan flagrant que cal dubtar del seu caràcter popular: majorment havent-la rebuda un d'ells en un lloc i l'altre en una vall diferent, per bé que veïna (i tots dos coneixen l'altra variant a les mateixes poblacions, l'un en aquella, l'altre en aquesta). És sens dubte una «etimologia...» cultista, pseudo-«popular» d'un batxiller local, que ha après llatí; i l'ha après malament perquè en llatí és GAUDENTEM!¹ Sembla que la construcció se'n va per terra, car amb *d^e* ja no ens expliquem la *y*, ni la *i* etc., i tampoc no s'expli-
caria que enlloc no hi hagi rastres de la -r': al contrari amb -*ñ* velar, que ha de venir d'una -N no recolzada. Qualificació? Zero de llatí.

I sempre queden les formes en -*yen* del Bearn, o sigui les més pròximes a la frontera basca —*gabién* a l'alta vall d'Ossau— i encara més *gabià*, registrat només per Palay. Aquestes són les que ens obren els ulls. Deu ser un compost basc format amb *gau* 'nit' i *aïhen* «branche, sarment», mot antiquíssim en la llengua (testificat des de Leizarraga i Etcheberry).² És a dir GAU-(A)IHEN 'branca de nit', justament perquè és on els pastors s'asseuen durant la nit (sigui a fora o a dintre de la cabana). Fonèticament això illumina molts detalls: *gau-aïen* passava normalment a *gab-* en basc; *-aïhen* es podia pronunciar *ïen* dialectalment o bé *-eijn*, d'on *gabinn* > *gabign*. Notem que ja en data llatina clàssica trobem AGINNUM i AGINNATE escrits amb I; o bé al contrari obrir-se en *-aïhan* (cf. *azkan/azken* 'final'), d'on el bearn. *gabià*; la -NN geminada aquitana havia de donar -*ñ* en aragonès i en certs parlars bascos (veg. BOINA): d'ací, doncs, el *gabiño* d'Aragó i el *gabign* d'Usto (cf. els noms en -*enb* d'aquesta regió, que vénen de -ENN; *Du Nouveau*, 326, 244). En fi, la -z- del cat. *gausín* l'hem de mirar com a presa d'un parlar occità on realment estigué subjecte a la influència de *gauzén* GAUDENTEM.

¹ Si algú repliqués que allò és «llatí vulgar» hauríem de callar... I el saberut podria fins i tot dir que *gawè* ve del clàssic GAVISUS, amb la -s presa per desinència de nominatiu o de plural, d'on un ana-

lògic *gawin*. Enginyós i erudit! però massa; i molt complicat. — 2 *A Du Nouveau Top. Oc.*, 205, n. 15, em preguntava si no seria el mateix que el nom AGINNUM, ètimon d'Agén. I molts NLL moderns com *Genac* AGENNACUM, AGINNATE > *Genat*, i altres *Agenais*, *Agénio*, possiblement també altres noms d'entre els indicats allí.

Gausir, V. goig *Gauta*, *gautada*, V. *galta* *Gauxa*, V. *guaixar* i goig *Gauxin*, V. *gausín*

¹⁰ *Gavà*, és evident, ja per fonètica, que no ve de l'aquitànic GÁBARUS ni d'AQUA: les formes antigues com *Gevanum*, *Gavanum* indiquen un nom en -ANUM derivat segurament de NP, que és fàcil que no tingui res de pre-romà. *Gavadà* és més obscur i potser tampoc pre-romà, però és versemblant que vagi amb *Gavadons* (germànics?) *Gavadal*, V. *gaveta* *Gavaldà* és el nom de país occità (que la llengua d'oil ha afrancesat en *Gevaudan*) usat com a cognom *Gavalló*, V. *cavalló* *Gavanell*, probablement inexistent (error de lectura i malentès per *guauell* = *gavell* és versemblant)

¹⁵ GAVANY o GAVAN, variant més conservada, però d'aquella deriva ENGAVANYAR: probablement de l'ar. *qabá* 'sobretot o abric d'home', del qual provenen l'it. *gabbano*, fr. *gaban*, *caban*, cast. *gabán*. □ 1.ª doc.: *DT*o. 1670.

²⁰ De *gavany* no hi ha altra dada accessible que la de Bulbena (*gabany*) i una de NOLLER a *La Febre d'Or* (si bé en aquesta, no essent accessibles els originals, ignoro si la -ny ve de l'autor o d'un corrector anònim). L'altra forma la trobem en el *DT*o. com a peça de vestir d'homes a cavall («*gavant*, *roba*: lacerna, penula gausapina; vestis, seu indumentum eorum, qui insidentes in equo iter faciunt»), d'on degué passar a Lacav. i Belv. amb una -t merament gràfica i sense valor, grafia rectificada per Lab. 1839 («*gavan*: espècie de capot sense valona y ab caputxa», com a antiquat aquí i en Belv.) i el *D'Amen*. (id.: «capote con mangas y a veces con capilla, que regularmente se hace de paño fuerte, por ser propio para el campo», no confirmat com a mall. per *AlcM* ni *DFgra.*, però no sembla infundat). Val. «*gabans* pl.: *gabanes*» *Escrig* 1851, però «*gavà*: *gavan*» *Sanelo* (I, 83v2); i *MGadea* (*Dicc.*): «*gavá*, V. *gabá*», «*gabá*: *gabán*»; i *AlcM* diu que el mot s'usa a Crevillent per a «gipó», pron. *gaván*.

²⁵ Més documentat el substantiu en les llengües romàniques veïnes: it. *gabano* des de 1388 (b. II. *cabanus*); en el Sud d'Itàlia sembla ser molt popular en la forma *cabbanu* o *capano* (Matera *kuapanò* < *capanu* «pesante cappotto da contadino»); oc. *caban* des de 1485, i segueix essent usual a Provença: «la Niue [la nit'] --- / dins soun *caban* clafi d'estelo», trad. «man-teau», *Calendau* x, 30.5. El cast. *gabán* apareix des de 1362 (*gavan* en inv. aragonès 1368, *gavant* en un, també aragonès, de 1362); i en fonts de Castella etc. apareix sovint des de mj. S. xv. Del portuguès *gabão* sabem almenys que no és estrany a la llengua viva (plural *gabões* a Aveiro, L. Chaves, *RLus.* xxvi, 11).